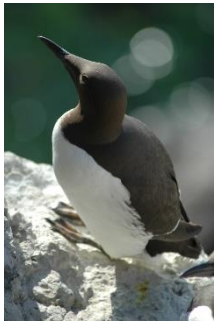

Nya miljöföroreningar i Östersjöns näringsväv

Cynthia A. de Wit

Institutionen för miljövetenskap, Stockholms universitet

Bakgrund

- Östersjön hårt drabbat tidigare av gamla miljögifter t ex PCB, DDT, bromerade flamskyddsmedel
- Fettlösliga, långlivade, toxiska kemikalier
- Ledde till hög anrikning i näringsväv
  - Så höga halter att flera sälararter, havsörn minskad
  - Tumlare i stort sett försvann från Östersjön
- Ett fåtal gamla miljögifter ersätts av många nya kemikalier
  - Nya flamskyddsmedel, plastmjukgörare mm
  - Vissa har toxiska egenskaper
- Källor för nya ämnen – diffus utsläpp till vatten och luft
- Nytt problem för djur i Östersjön?

Målsättningar

- Finns nya miljöföroreningar i flera arter i Östersjön?
  - Flera grupper nya flamskyddsmedel
    - Nya klorerade och bromerade (NFR 6 st)
    - Organofosfatestrar (OPE 9 st)
  - Flera perfluorföreningar (PFAS 18 st) – stötar bort vatten, fett, smuts
  - Klorparaffiner (CP)– mjukgörare, flamskydd mm
    - Kort, medellånga och långa (SCCP, MCCP, LCCP)
- Se om dessa anrikas i näringsväven
- Jämföra dessa med gamla miljögifter

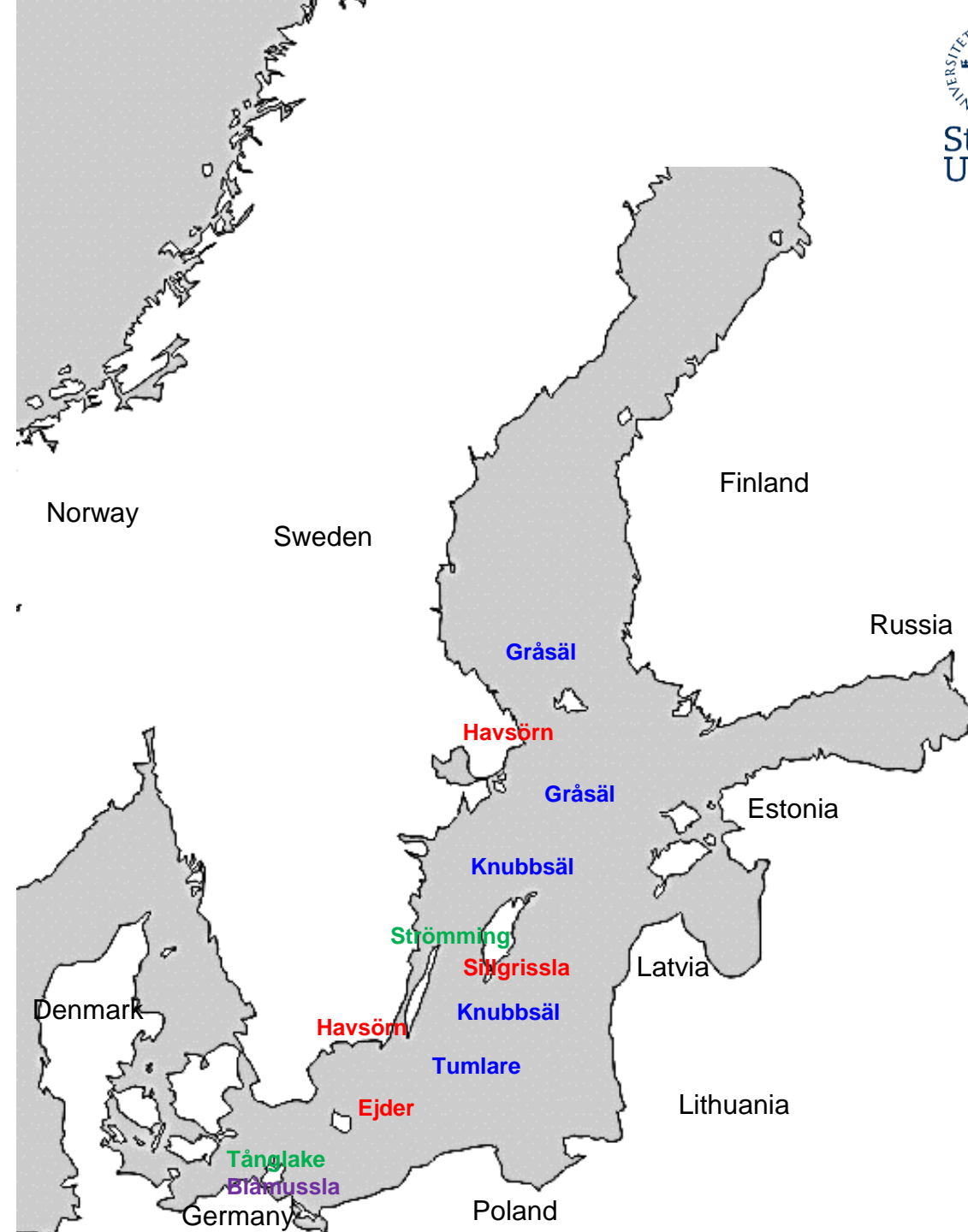

Kemi.se

Arter som studerades

- Musslor, fisk, fåglar, marina däggdjur
- 2006-2016
- Olika vävnad (ägg, muskel, lever, späck)
- Samlingsprover med 2-100 individer
- Miljöprovbanks

Vem äter vem?

Gråsäl

Knubbsäl

Tumlare

Sillgrissla

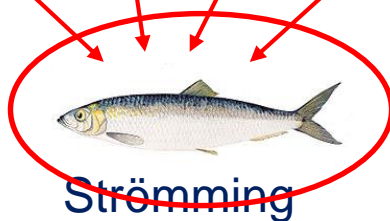

Havsörn

Ejder

Blåmusslor

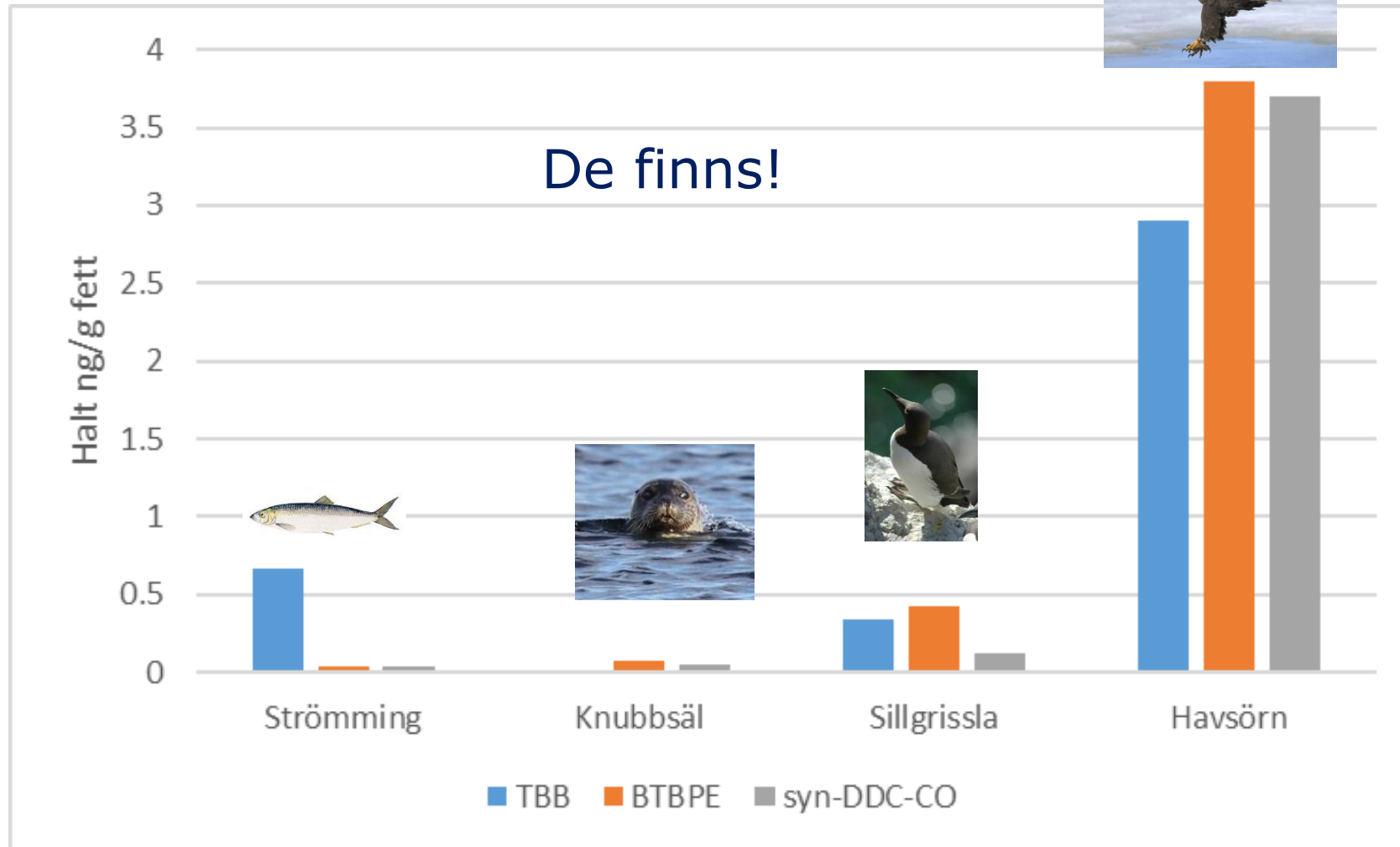

Strömming

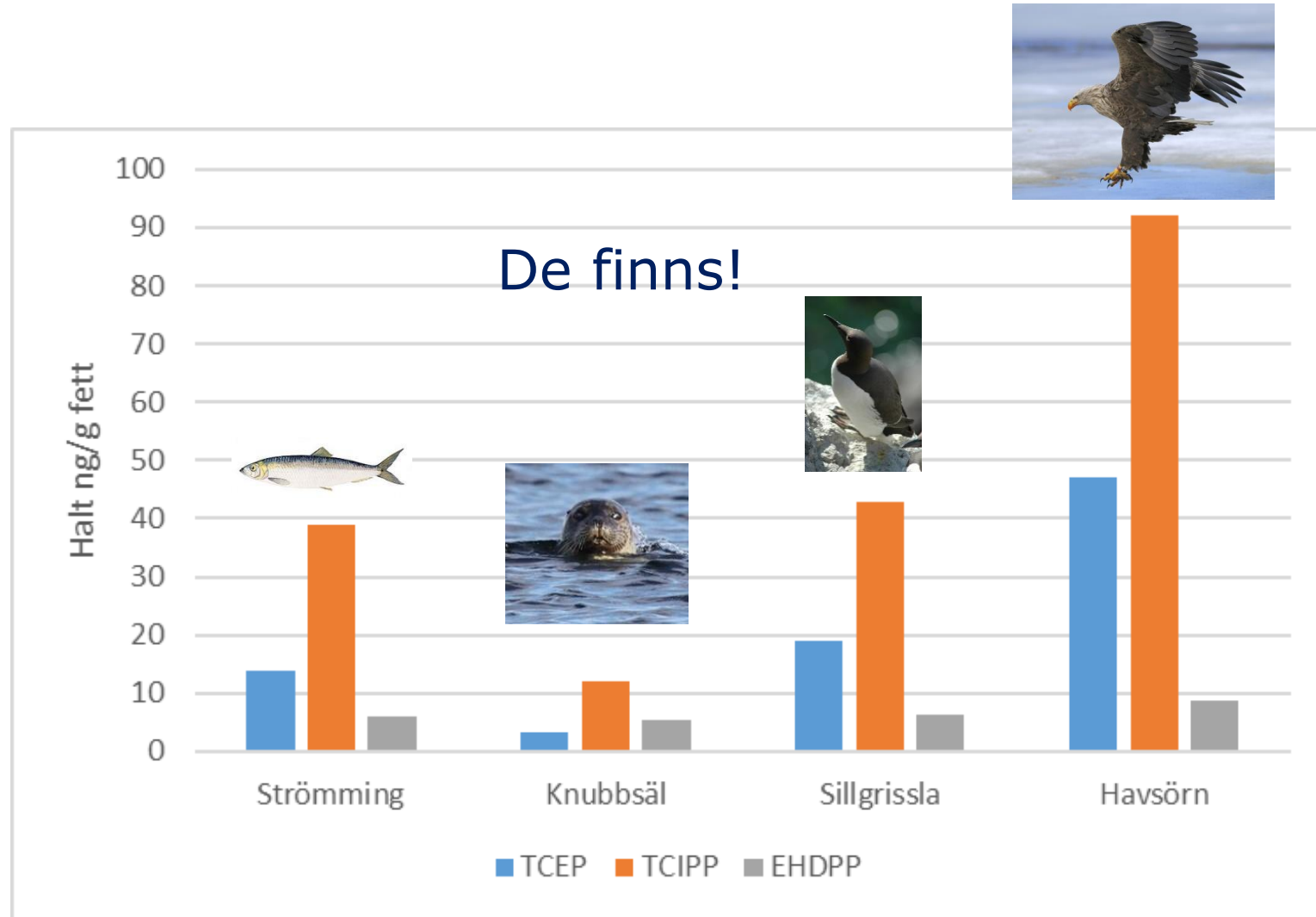
Plankton

Större fiskar,
andra havsfåglar

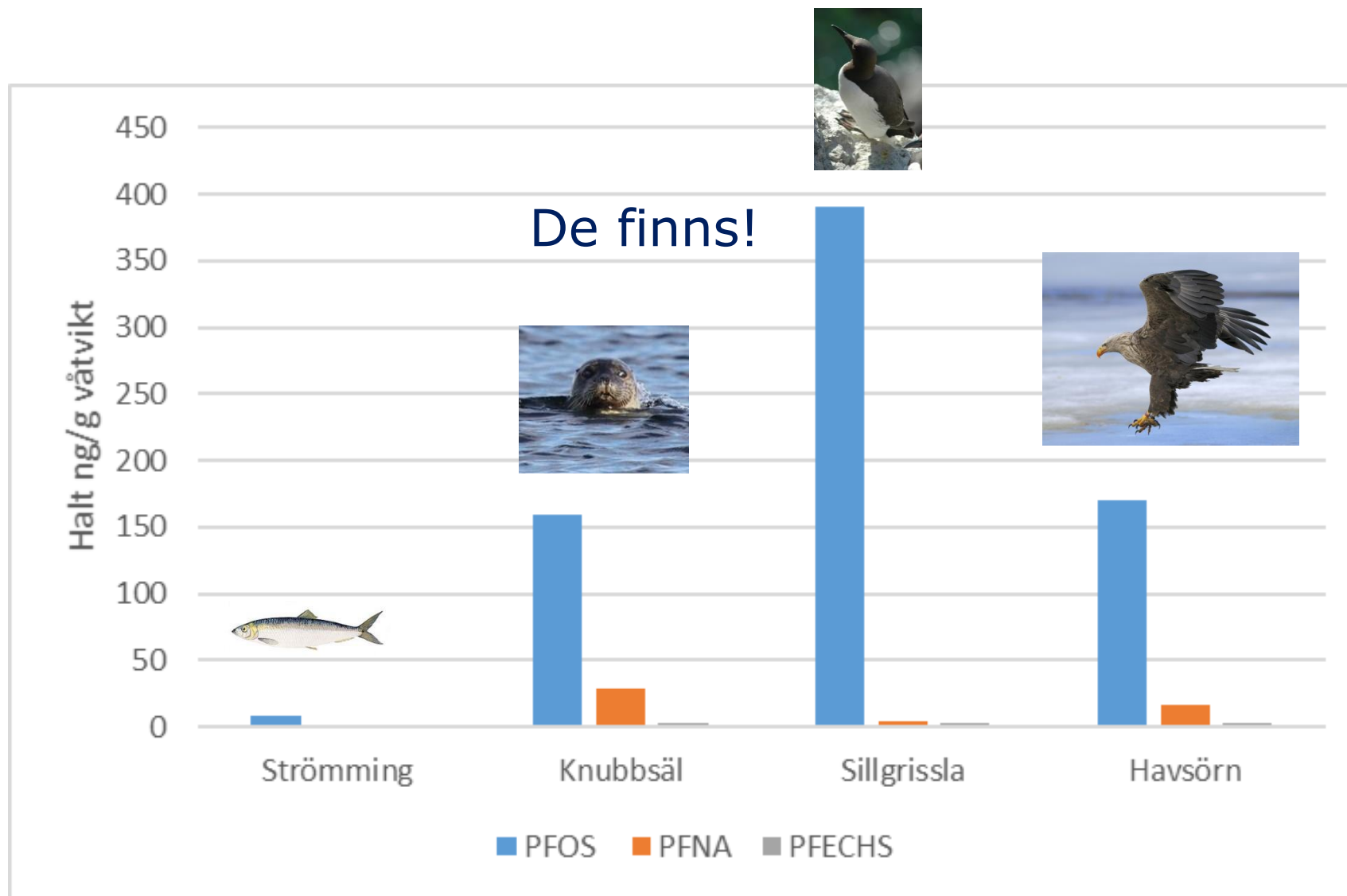
Nya bromerade och klorerade flamskyddsmedel

Organofosfatflamskyddsmedel

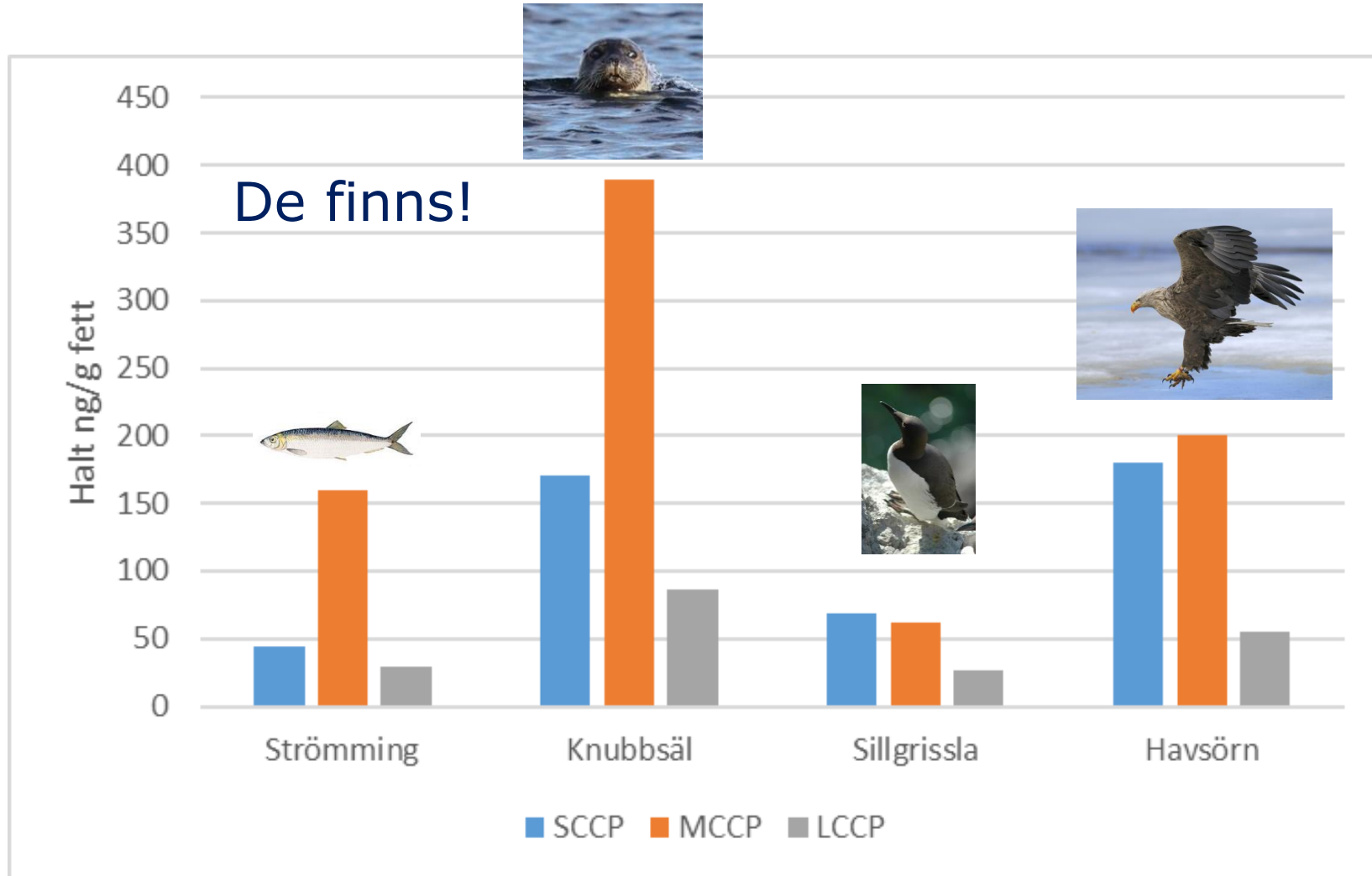

PFAS halter

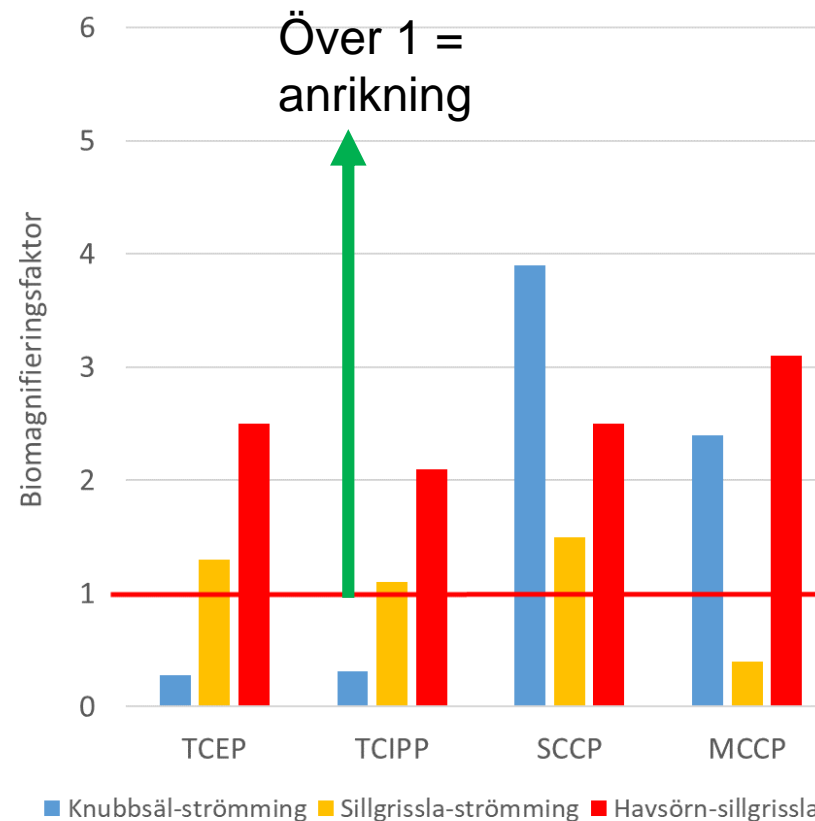
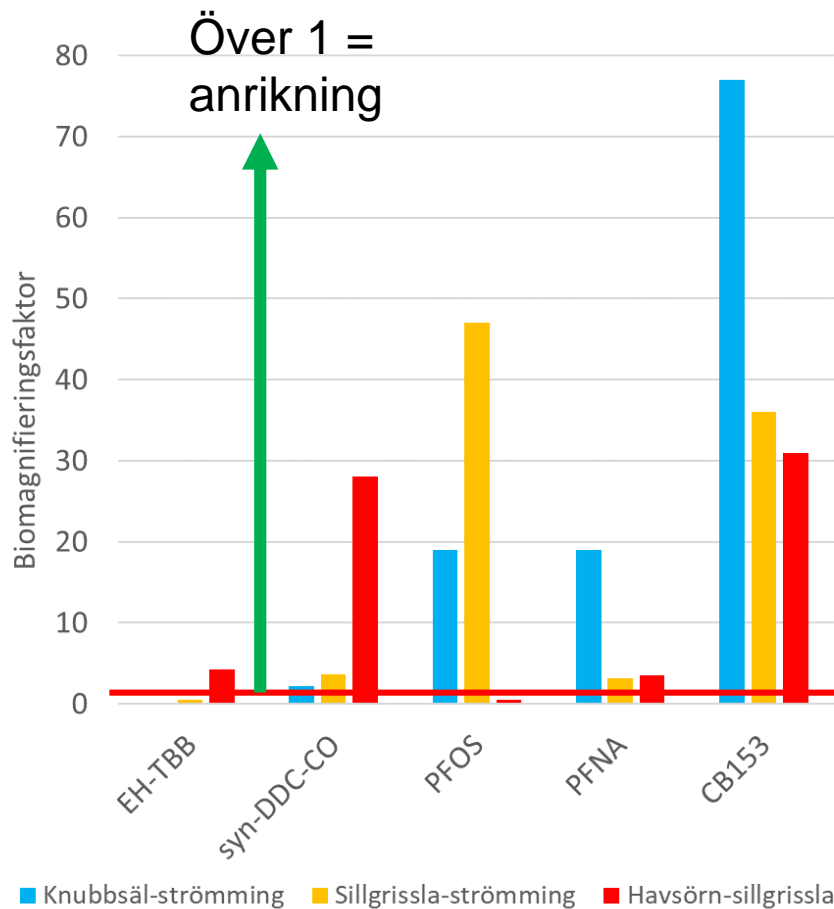

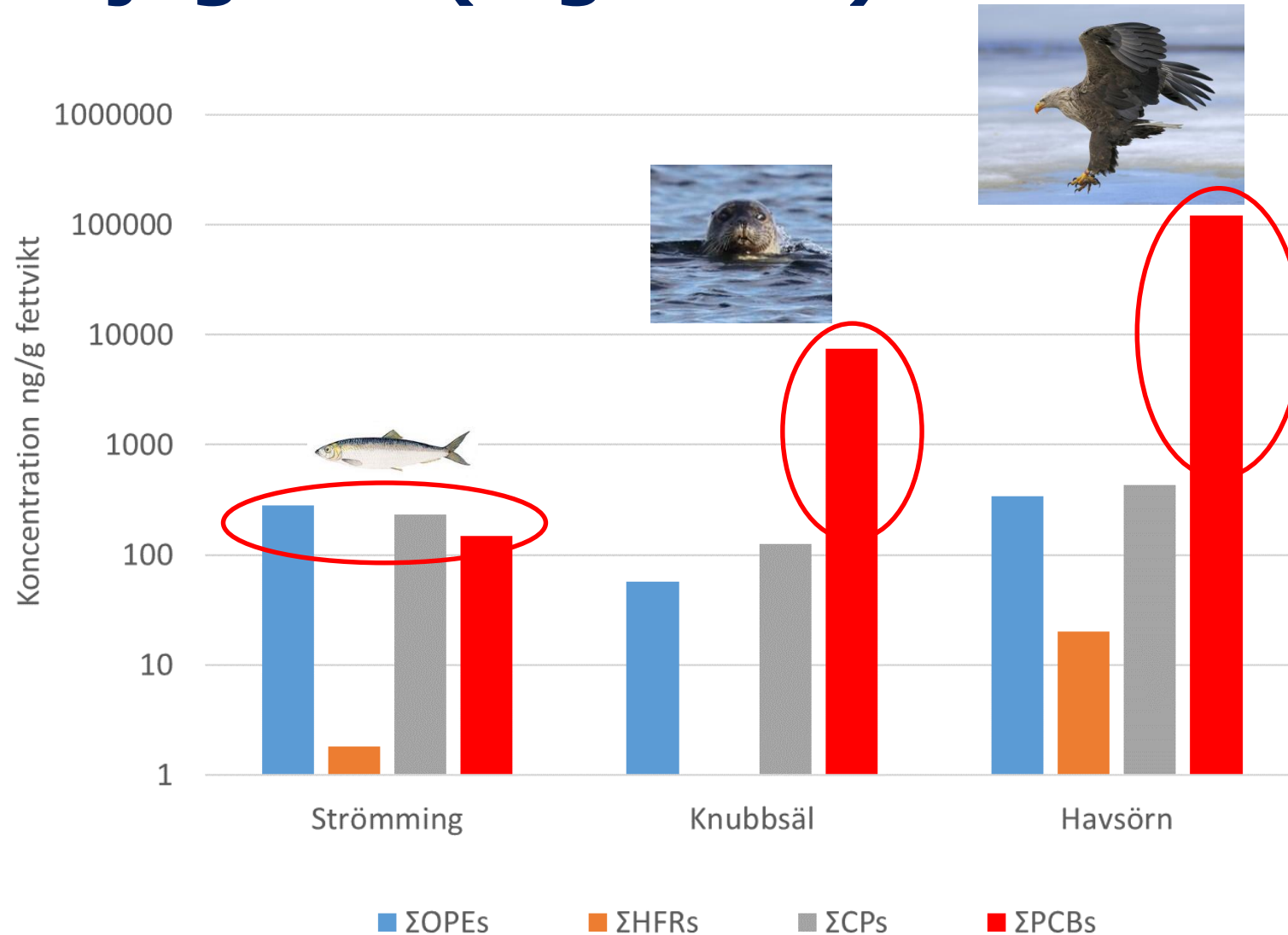
Klorparaffinhalter

Biomagnifiering – kvot mellan rovdjur och bytesdjur

Jämförelse – gamla miljögifter (log skala)

Slutsatser

- Nya miljöföreningar finns
- Flera anrikas
- Gamla vs nya
- De flesta nya är ej reglerade
  - MCCP, LCCP
  - HFR
  - Flera OPE
  - Flera PFAS
- Vissa är toxiska – risk?
- Exponering till blandningar?

Vad kan vi göra?

- Öka miljöövervakning av nya ämnen i Östersjön
- Förse uppdatering av Baltic Sea Action Plan med ny data (2021)
- Stödja flera länders förslag att använda REACH för att förhindra icke essentiella användning av PFAS
- Stärka lagstiftning och reglering inom EU kring hormonstörande ämnen
- Stärka risk bedömning av kemikalieblandningar

Tack för uppmärksamheten!

Frågor?

Tack till alla medarbetare: Cynthia A. de Wit¹, Rossana Bossi², Rune Dietz²,
Annekatriin Dreyer³, Suzanne Faxneld⁴, Svend Erik Garbus², Peter Hellström⁴, Jan
Koschorreck³, Nina Lohmann³, Anna Roos⁴, Ulla Sellström¹, Christian Sonne², Gabriele
Treu³ Katrin Vorkamp², Bo Yuan¹, Igor Eulaers²

¹Stockholm University, Stockholm, Sweden; ²Aarhus University, Roskilde, Denmark;

³Umweltbundesamt, Berlin, Germany, ⁴Swedish Museum of Natural History,
Stockholm, Sweden